

Силабус освітнього компонента Програма практики

ПП 2 Наукова (виробнича) практика

Шифр та назва спеціальності

076 – Підприємництво та торгівля

Інститут

ННІ Економіки, менеджменту і міжнародного бізнесу

Освітня програма

Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Кафедра

Підприємництва, торгівлі і логістики

Рівень освіти

Доктор філософії

Тип дисципліни

Обов'язкова. Практична підготовка

Семестр

6

Мова викладання

Українська

Розробники

Мащенко Марина Анатоліївна

Maryna.Mashchenko@khp.edu.ua

Доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри підприємництва, торгівлі і логістики НТУ «ХПІ»

Досвід роботи - 21 рік. Автор понад 180 наукових та навчально-методичних праць. Провідний лектор з дисциплін: «Аналітичне забезпечення підприємницької діяльності», «Регулятивні проекти бізнес-процесів», «Ділова етика та соціальна відповідальність», «Економічна оцінка бізнес-процесів».

<http://web.kpi.kharkov.ua/business/uk/vykladachi/>

Загальна інформація

Анотація

Наукова (виробнича) практика спрямована на ознайомлення здобувачів освіти з принципами, методами і технологіями проведення наукових досліджень, що розвивають їхні вміння вирішувати складні дослідницькі та інноваційні завдання в сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності. Вона є складовою наскрізної програми практичної підготовки докторів філософії за освітньо-науковою програмою «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Наукова (виробнича) практика виступає завершальним етапом навчання, основна мета якого полягає в систематизації та вдосконаленні здобутих знань, практичних умінь та навичок, а також у набутті професійного досвіду. Вона сприяє реалізації науково-дослідної роботи та збору матеріалів для виконання дисертаційного дослідження.

Мета та завдання

Метою наукової (або виробничої) практики є розвиток професійних навичок у вирішенні конкретних завдань та здатність приймати самостійні рішення в реальних

бізнес-процесах, зокрема в управлінні підприємницькою діяльністю на підприємствах, в установах чи організаціях. Під час практики здобувачі вдосконалюють свої практичні вміння, які відповідають вимогам освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії за спеціальністю 076 «Підприємництво та торгівля» та з урахуванням стандартів вищої освіти.

Основними цілями наукової (виробничої) практики є набуття здобувачами навичок використання наукових методів дослідження, опанування основ організації наукової діяльності, а також отримання практичного досвіду проведення наукових досліджень. Це включає отримання, обробку й аналіз інформації, її узагальнення та застосування наукового інструментарію для прийняття управлінських рішень. Практика також спрямована на розвиток умінь вирішувати актуальні управлінські проблеми на конкретних підприємствах, в установах чи організаціях.

Ключовою метою практики є обґрунтування необхідності дослідження в галузі управління підприємством, обробка й аналіз інформації, її наукове узагальнення, а також застосування методів вирішення актуальних управлінських завдань для певного підприємства чи організації.

Завданнями практики є ознайомлення з бізнес-процесами та управлінням на підприємстві, вивчення структури, форм і методів прийняття управлінських рішень, визначення проблем підприємства, а також ознайомлення зі світовим досвідом їх вирішення. Здобувачі повинні сформулювати концептуальні підходи до вирішення проблем підприємства та розробити інструменти для їх вирішення.

Після завершення практики здобувач має поглибити й закріпити свої знання, отримані в процесі навчання, застосовуючи їх для виконання завдань, пов'язаних із дисертаційною роботою. Він також має зібрати необхідні дані, провести аналітичну роботу та подати звіт про проходження практики на кафедрі у визначені терміни.

Формат занять

Самостійна робота, індивідуальне завдання (звіт, щоденник практики), консультації. Підсумковий контроль – диференційований залік.

Компетентності

ЗК01. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

ЗК03. Здатність працювати автономно.

ЗК 04. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК05. Здатність розробляти проекти та управляти ними.

СК01. Здатність планувати і виконувати оригінальні дослідження на відповідному рівні, досягати наукових результатів, які можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях, впроваджені у практичну діяльність, що створюють нові знання у підприємницьких, торговельних та біржових структурах та/або дотичних до них міждисциплінарних напрямках.

СК02. Здатність продукувати, обґрунтовувати нові ідеї, гіпотези і моделі та приймати науково обґрунтовані рішення у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

СК04. Здатність усно та/або письмово презентувати, обговорювати, апробувати результати досліджень, розробок, проектів українською та іноземною мовами.

СК05. Здатність до критичного переосмислення і розвитку сучасних теорій, методологій, об'єктів досліджень й практик, із застосуванням системного підходу до врахування неекономічних аспектів з різних галузей знань, у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

СК06. Здатність застосовувати сучасні інформаційно- комунікативні технології (інформаційні системи, хмарні технології, комунікаційні технології передачі та обміну інформацією), прилади та обладнання (в тому числі комп'ютерна техніка, апаратно- програмне забезпечення), необхідні для виконання інноваційної науково-дослідної, педагогічної, професійної діяльності в підприємницьких, торговельних та біржових структурах.

Результати навчання

РН01. Мати передові концептуальні, методологічні знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності та/або на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, які є достатніми для проведення наукових, прикладних досліджень на рівні актуальних світових досягнень, отримання нових знань та/або здійснення інноваційної професійної діяльності.

РН02. Глибоко розуміти загальні принципи та методи економічних наук, методологію наукових досліджень, застосовувати їх в процесі проведення власних дослідженнях у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, а також у викладацькій практиці.

РН03. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні, економіко-математичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційно-комунікативні технології, прилади та обладнання.

РН04. Розробляти та досліджувати концептуальні, математичні, комп'ютерні моделі процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, а також у дотичних міждисциплінарних напрямках.

РН05. Застосовувати сучасні методи та інструменти наукових досліджень та інноваційної діяльності для отримання нових знань та/або розв'язання комплексних проблем у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, а також у дотичних міждисциплінарних напрямках.

РН06. Приймати ефективні, етичні та соціально відповідальні рішення, забезпечувати лідерство, автономність та міжособистісну взаємодію у їх реалізації в професійній діяльності.

РН07. Аналізувати та оцінювати стан, тенденції розвитку підприємництва, торгівлі, біржової діяльності, застосовувати сучасні методології, методи та інструменти для вирішення актуальних проблем у професійній практиці.

РН08. Формулювати та перевіряти гіпотези, використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, актуальні літературні та інформаційні джерела, результати теоретичного аналізу, моделювання, експериментальних досліджень.

РН09. Планувати і виконувати теоретичні та/або емпіричні дослідження з використанням сучасних методів й інструментів, здійснювати критичний аналіз результатів власних або сторонніх досліджень у контексті усього комплексу сучасних знань щодо проблем у сфері підприємництва, торгівлі, біржової діяльності та дотичних міждисциплінарних напрямків, з дотриманням норм академічної і професійної етики.

РН10. Ініціювати, розробляти, реалізовувати наукові та/або інноваційні проекти, які дають можливість переосмислити наявні та/або отримати нові цілісні знання, розв'язувати проблеми підприємництва, торгівлі та біржової діяльності з урахуванням етичних, соціальних, економічних, екологічних і правових аспектів.

РН11. Вільно презентувати, обговорювати державною та іноземними мовами результати досліджень, наукові та/або прикладні проблеми підприємництва, торгівлі, біржової діяльності, оприлюднювати їх у наукових публікаціях провідних міжнародних видань або впроваджувати у практичну діяльність.

Загальний обсяг дисципліни 90 год. (3 кредити ECTS): самостійна робота – 90 год.

Тривалість практики

Тривалість практики – 10 тижнів.

Передумови освітнього компонента (пререквізити)

Знання, навички для успішного проходження наукової (або виробничої) практики необхідно мати знання та практичні навички з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

Особливості освітнього компонента, методи та технології навчання

Наукова (або виробнича) практика є заключним етапом практичної підготовки здобувачів ступеня доктора філософії. У процесі навчання застосовуються такі методи: пояснювально-ілюстративний (інформаційно-рецептивний), репродуктивний (метод відтворення), проблемний виклад, частково-пошуковий (евристичний), дослідницький, дискусійний та метод моделювання.

Керівництво науковою (або виробничою) практикою здійснюють науково-педагогічні працівники кафедри підприємництва, торгівлі та логістики НТУ «ХПІ», а також працівники інших українських закладів вищої освіти або стейкхолдери, з якими укладено угоди про співпрацю для проведення цієї практики, і які активно займаються науковою діяльністю.

Основною базою для проходження практики є кафедра підприємництва, торгівлі та логістики НТУ «ХПІ», а також інші підприємства, установи та організації, з якими укладено договори про співпрацю, і які займаються науково-дослідною діяльністю або мають наукові досягнення у сфері дисертаційних досліджень. Здобувачі можуть самостійно, за погодженням із кафедрою, обирати місце проходження практики, якщо обрана база буде сприяти збору матеріалів для їхнього дослідження.

Здобувачі під час проходження наукової (або виробничої) практики повинні: – до початку практики отримати від керівника необхідні методичні матеріали, індивідуальні завдання та консультації щодо оформлення документації; – своєчасно приступити до виконання практики; – повністю виконати всі завдання, передбачені програмою та методичними рекомендаціями керівників; – нести відповідальність за результати своєї роботи, проявляти сумлінне ставлення до праці; – дотримуватися академічної доброчесності; – вчасно оформити звітну документацію та скласти залік.

Здобувачі третього рівня вищої освіти самостійно обирають напрям практики або тему наукового дослідження після погодження з керівником. Результати, отримані під час практики, є важливою складовою дисертаційної роботи доктора філософії.

Підсумки наукової (або виробничої) практики включають: – оформлений звіт і щоденник проходження практики згідно з положеннями та методичними рекомендаціями; – наукові результати, апробовані через тези або публікації у фахових виданнях.

Під час проходження наукової (або виробничої) практики здобувач зобов'язаний:

для наукової практики:

Проаналізувати ситуацію в певній галузі науково-економічних знань на конкретному підприємстві або в організації, виявити проблеми, встановити ієрархію взаємопов'язаних проблем, спільно з керівником практики визначити мету і завдання роботи, а також їх місце у системі взаємозалежних питань.

Визначити обсяг, характер і джерела інформації, необхідної для вирішення проблеми.

Обґрунтувати вибір науково-методичних підходів для вирішення поставлених завдань, використовуючи набуті в процесі навчання теоретичні знання.

Сформулювати критерії для оцінки досягнення мети та завдань роботи, а також встановити основні обмеження, які можуть вплинути на їх реалізацію. На основі наукової, нормативно-методичної, статистичної інформації та звітної документації провести економічний аналіз об'єкта дослідження з точки зору можливості розробки рекомендацій для вдосконалення підприємницької діяльності або вирішення конкретного завдання.

Виявити наявні резерви для покращення роботи підприємства і запропонувати шляхи для вдосконалення його діяльності в галузі підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

Обґрунтувати вибір підприємницьких стратегій та розробити конкретні заходи для їх реалізації на підприємстві.

Для виробничої практики:

Ознайомитися з основними показниками фінансово-господарської діяльності підприємства (організації, фірми) і на їх основі надати економічний аналіз об'єкта дослідження.

Провести спеціальний аналіз поточного стану справ за обраною темою дослідження, виявити можливі резерви для покращення роботи і запропонувати шляхи для вдосконалення діяльності підприємства та його підрозділів.

Визначити актуальне завдання в галузі підприємницької діяльності підприємства.

Розробити конкретні проектні заходи для вирішення обраної проблеми.

Сформулювати висновки та пропозиції за результатами проведеного дослідження.

Провести апробацію основних результатів дослідження шляхом публікації наукової статті, тез або виступу на конференції.

Оформити звіт про проходження практики, а також щоденник, відповідно до положення «Про наукову (або виробничу) практику аспірантів» та індивідуального плану (розділ G2 наукової (або виробничої) практики).

Тематика індивідуального завдання

Тематика наукової (або виробничої) практики визначається з урахуванням місця її проходження за узгодженням керівників від навчального закладу та підприємства або установи, де відбувається практика, або ж визначаються основні напрями індивідуального завдання відповідно до: Обраного напрямку наукового дослідження та оцінки ступеня його розробленості на початок практики.

Аналізу професійних джерел з обраної тематики, їх критичного розгляду.

Визначення кола наукових проблем, які потребують вирішення, конкретизації теми дослідження та обґрунтування її актуальності.

Складання бібліографії з теми дослідження.

Постановки цілей та конкретних завдань, розробки плану дослідження з урахуванням обраного науково-педагогічного напрямку.

Вибору методів (методології) проведення наукового дослідження та оцінки його інноваційності.

Збирання та аналізу даних для оцінки якості проведених досліджень.

Формулювання висновків та пропозицій як щодо обраних напрямків, так і за результатами дослідження.

Література та навчальні матеріали

1. Положення про аспірантуру, прийняте 04.12.2023 р номер № 458 ОД
2. Положення про підготовку здобувачів вищої освіти доктора філософії в аспірантурі, прийняте 04.12.2023 р номер № 458 ОД
3. Положення про наукову (або виробничу) практику аспірантів, прийняте 30.04.2021 р номер № 206 ОД
4. Методичні рекомендації з організації і проведення наукової (або виробничої) практики здобувачів третього (доктор філософії) рівня вищої освіти ОНП "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність" спеціальності 076 "Підприємництво та торгівля" (2023 р.) / уклад.: М.А. Мащенко ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків, 2023. – 10 с.

Система оцінювання.

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

По закінченні практики здобувачі звітують про виконання програми практики.

Звіт із науково (або виробничої) практики здобувач вищої освіти захищає (з диференційованою оцінкою) в комісії, до складу якої входять гарант ОНП, керівник практики, науково-педагогічні працівники кафедри, що викладали дисципліни зі спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля», до яких були приєднані доктори філософії, які самі проводили заняття. Комісія приймає диференційований залік після закінчення науково (або виробничої) практики та оформлення здобувачами доктора філософії звітів.

Залік за результатами проходження практики виставляється на підставі таких даних:

- оцінки результатів роботи, наданої в характеристиці керівника наукової (або виробничої) практики;
- презентації здобувачами третього рівня вищої освіти результатів проходження практики під час захисту звіту;
- відповідей на запитання членів комісії із прийому заліку за практику.

У випадку незадовільної оцінки під час захисту результатів наукової (або виробничої) практики начальник відділу аспірантури НТУ «ХПІ» і директор ННІ ЕММБ може дозволити здобувачу третього рівня вищої освіти повторний захист на підставі службової записки завідувача кафедри. Повторне складання диференційованого заліку допускається не більше одного разу.

Отримання оцінки «незадовільно» після перескладання є підставою для відрахування.

Здобувача вищої освіти, який не з'явився на практику без поважної причини, вважають таким, що одержав оцінку «незадовільно» та відраховують з Університету.

Критерії оцінювання знань здобувачів при захисті матеріалів наукової (або виробничої) практики

№	Структурні елементи	Бали
1	Оформлення матеріалів практики	10 балів
1.1	відповідність змісту звіту поставленим цілям і завданням	2
1.2	правильність оформлення звіту (порядок розміщення, своєчасність, нумерація сторінок, оформлення титульного аркуша,	6

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

	дотримання вимог розміру полів, шрифту, міжрядкового інтервалу та інше, відсутність помилок)	
1.3	наявність та якість оформлення додатків до звіту та відповідність їх оформлення встановленим вимогам	2
2	Вимоги до змісту звіту по практиці	50 балів
2.1	актуальність і достовірність поданої у звіті інформації	10
2.2	чіткість, лаконічність і зрозумілість положень звіту, визначено ключові науково обґрунтовані аспекти дослідження (мета, завдання, об'єкт, предмет дослідження)	10
2.3	правильність обрання і застосування методів дослідження	10
2.4	достатність обсягу використаних джерел літератури, наявність їх критичного опрацювання, обґрунтованість висновків і пропозицій	10
2.5	наявна апробація результатів проведеного дослідження у формі публікації наукової статті та/або тез доповідей на конференції	10
3	Індивідуальна робота самостійна та (індивідуальне завдання)	30 балів
4	Захист матеріалів практики	10 балів
4.1	вміння стисло (в межах регламенту), послідовно й чітко викласти сутність і результати практики	5
4.2	повнота і ґрунтовність відповідей на запитання членів комісії, здатність аргументовано захищати свої пропозиції, думки, погляди	5

Норми академічної етики і доброчесності

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність, в тому числі під час відвідування бази практики. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, керівником практики, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту, відділу аспірантури.

Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

29.08.2024 р.

Завідувач кафедри
Марина МАЩЕНКО

29.08.2024 р.

Гарант ОНП
Олена СЕРГІЄНКО